

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1920 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av dels en inom första kammaren väckt motion om anslag till en flottledslånefond och dels en inom samma kammare väckt motion om åvägbringande av utredning och förslag rörande rätt för flottningsförening att som säkerhet för lån för allmän flottleds förbättrande använda sig av allmän flottleds egendom.

Närvarande: Herrar von Sneidern, Kristensson, von Sydow*, Wickman*, Ohngren, Frändén*, Steinholtz*, Gustafsson i Orebro, Andersson i Knäppinge*, Hage* och Wikström.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottet hänvisad motion, nr 155, har herr *Enhörning* hemställt, att riksdagen ville anslå ett belopp av fem millioner kronor att uppläggas som en flottledslånefond, ur vilken lån mot ränta skulle beviljas dels för anläggande av nya flottleder och dels för utvidgande och förbättrande av redan befintliga sådana leder, eller, därest denna hemställan icke ansåges böra bifallas, att riksdagen ville be- myndiga riksbanksfullmäktige att i mån av prövat behov bevilja flottnings- föreningar förlagslån från riksbanken för allmänna flottleders utvidgande och förbättrande utan annan säkerhet än som enligt flottningslagarna till- erkännes förlagsgivare till sådan led.

Samme motionär har uti en annan, till lagutskott hänvisad motion, nr 156, anhållit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huruvida och i vilken ordning det måtte kunna tillstädjas flottningsförening att som säkerhet för

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 8 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1—2.) 1

lån, som erfordras för allmän flottleds förbättrande, använda sig av allmän flottleds egendom, samt att därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Båda förevarande motioner hava efter överenskommelse mellan banko- och andra lagutskottet, i ett samband behandlats av sammansatta banko- och andra lagutskott och får utskottet beträffande motionärens motivering för desamma hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Såsom motionären påpekat har anläggandet av allmänna flottleder varit en angelägenhet, varmed det allmänna hittills tagit mycket ringa befattnings. Det har varit överlämnat åt de enskilda skogsägarna och skogsköparna att härom själva draga försorg och vidkännas kostnaden därför, och det har beräknats, att dessa i sådant avseende nedlagt minst 150 millioner kronor å våra flottleder. Staten har härvid icke lämnat något bidrag, vare sig i form av lån eller såsom understöd. Visserligen har riksdagen under senare tider under nionde huvudtiteln anslagit vissa belopp, inalles närmare tre millioner kronor, till flottleders inrättande, men dessa medel hava jämlikt vid anslaget fästa villkor uteslutande använts för anläggande genom domänstyrelsens försorg av allmänna eller enskilda flottleder inom statens kronoparker. Anslagen äro ock numera uppförda såsom tillgång å statens domäners fond.

Enligt den vid förra årets riksdag antagna nya flottningslagstiftningen är inrättandet och förbättrandet av allmänna flottleder fortfarande överlåtet till det enskilda initiativet. De, som önska anlägga dylik led, hava att därom göra ansökan hos vattendomstolen, som efter det utredning skett lämnar tillstånd därtill och därvid till anläggare antager viss person, i regel sökanden. I denna anläggares åligganden ingår jämlikt 6 kap. 11 § vattenlagen att utföra alla föreskrivna byggnader och arbeten samt förskjuta kostnaden härför. När flottleden iordningsställts, fastställer vattendomstolen anläggningskostnadens storlek, varefter anläggaren berättigas återfå beloppet av de flottande under visst antal år i form av amortering på det sätt, att å varje framflottat timmer lägges en bestämd flottledsavgift, som inkasseras genom flottningsföreningen.

En flottleds byggnadskostnad betalas alltså alltid av de flottande, men i yttersta hand faller kostnaden på skogsägarna inom flottledsområdet, när skogsköparna vid prisets bestämmande givetvis måste räkna med flottningskostnadernas olika storlek. Ehuru skogsägarna sålunda bekostat flottleden med alla dess anläggningar, bliva varken de eller flottningsföreningen ägare till desamma, utan all denna egendom har i vattenlagen förklarats vara allmän egendom. Detsamma gäller likaledes beträffande de byggnad-

der och anläggningar, som under ledens bestånd utföras och bekostas av flottningföreningen, ävensom i fråga om den lösa materiel, båtar, redskap m. m., som anskaffas för flottningsverksamhetens utövande. Åt flottningföreningen har i lagen uppdragits att omhänderhava och förvalta denna egendom, men denna förvaltningsrätt har i så mån begränsats, att föreningen förbjudits att avyttra, pantsätta eller inteckna vad flottleden tillhör. Syftet härmed har naturligtvis varit att hindra, att ifrågavarande allmänna egendom förskingrades och att flottledens bestånd därmed äventyrades, men samtidigt har därigenom även omöjliggjorts för flottningföreningen att använda flottledens byggnader och anläggningar såsom kreditunderlag för de nya lån, som alltsom oftast måste upptagas för att anskaffa kapital för flottledens utvidgande och förbättrande.

Redan uti de äldre flottningsförfattningarna fanns visserligen upptagen en liknande föreskrift om att flottledsanläggningarna voro att anse såsom flottledens tillhörighet, ehuru dock i författningarna ej varit uttryckligen utsagt att flottledsanläggningarna äro allmän egendom, och då närmare föreskrifter saknades rörande föreningens förvaltningsrätt däröver, hava hittills i allmänhet föreningarna ansett sig vara oförhindrade att lämna flottledsegendomen såsom pant för erhållna lån. Särskilt i övre Norrland har sådant praktiserats och i regel hava bankinrättningarna varit villiga lämna kredit mot sådan säkerhet.

I övrigt har flottningföreningarnas behov av kapital för flottledsbyggande hittills tillgodosetts antingen genom att man lånat ur de pensions- och understödsfonder, som inrättats inom föreningarna för tjänstemäns, arbetares och deras anhörigas räkning, eller ock på det sätt att mot borgen av styrelsen lån upptagits hos banker, vilka lån omsatts på korta tider och i mån amorteringsavgifter influtit. Möjligheten att hädanefter anlita sådana föreningens fonder för byggnadslån har numera omöjliggjorts genom flottningslagets föreskrifter i § 2, där det förbjöds att använda dylik fonds medel för annat ändamål än sådant, för vars tillgodoseende fonden bildats. Vad angår bruket att anskaffa penningar mot borgen av styrelsens ledamöter, står denna utväg fortfarande föreningarna till buds, och är den, som även i framtiden i stor utsträckning bör kunna anlitas, men det torde icke kunna förnekas att i fall, där ej mera kapitalstarka och på flottledens fortfarande bestånd inriktade intressen äro representerade i styrelserna, svårigheter skola yppa sig att på denna väg anskaffa nödigt kapital.

Av det sagda har utskottet kommit till den uppfattning, att det kan ifrågasättas, huruvida de hittills brukliga utvägarna för anskaffande av kapital åt flottlederna kunna fylla alla uppkommande behov. Vid den nya

lagstiftningens tillkomst synes man också haft detta klart för sig. Flottningslagens 26 § anvisar de utvägar man tänkt sig. Där stadgas nämligen, att om flottningsförening har att vidkännas kostnad, som bör fördelas å flera år enligt amorteringsplan, må föreningen, där ej kostnaden förskjutes av årets flottande, med förlagsgivare träffa avtal om kostnadens förskjutande medelst förlagslån med rätt för förlagsgivaren att uppbära de för kostnadens återgåldande stadgade amorteringsavgifter. Tanken har alltså varit den, att större byggnadskapital skulle förskjutas antingen av årets flottande eller också att kapitalet skulle anskaffas genom lån mot säkerhet i amorteringsavgifter. Något annat sätt för penningars anskaffande anvisar ej lagen.

Beträffande utvägen att låta årets flottande gemensamt förskjuta behöfligt kapital, hava flottningsakkunniga själva påvisat, att åtskilliga svårigheter voro förbundna därmed. Först och främst är det långt ifrån fallet, att alla flottande äga förmåga att anskaffa vad på deras lott skulle falla vid kostnadens fördelning mellan årets flottande. Och vidare har erfarenheten visat, att då byggnadsmedel skall tillskjutas på dylikt sätt, flottande bliva mera obenägna att vårda sig om flottledens utveckling och söka skjuta över sina skyldigheter så mycket som möjligt på senare års flottande. Denna metod har förut använts i vårt land, men man har alltmera avstått därifrån.

Beträffande åter den i flottningslagen givna anvisningen till föreningarna att söka träffa avtal med förläggare om kapitalns förskjutande, synes man hava förutsatt att denna utväg skulle innebära en lösning av kreditspörsmålet. Flottningsakkunniga antaga i sina motiv, att de enskilda bankerna hädanefter ej skulle ställa sig ovilliga mot att i denna ordning lämna krediter, då såsom säkerhet gives rättighet att lyfta inflytande amorteringsavgifter. Utskottet förutsätter också, att detta i stor utsträckning skall bli fallet, men kan ej förbise att för föreningar med ojämnare inflytande amorteringsavgifter svårigheter kunna yppa sig att erhålla kredit.

Utskottet anser därför, att fall kunna förekomma, då det visar sig vara förenat med verkliga svårigheter för det viktiga allmänna intresse, som flottlederna utgöra, att få sitt legitima kreditbehov tillgodosett. Visserligen har staten ej hittills, i motsats mot vad som är förhållandet beträffande andra allmänna kommunikationsinrättningar, ekonomiskt stött de allmänna flottlederna, men de viktiga nationalekonomiska intressen, som av flottlederna beröras, anser utskottet motivera ett statligt ingripande, där verkligt behov därav kan påvisas.

Staten har även själv ett starkt ekonomiskt intresse av flottlederna.

Då staten nämligen är den störste skogsägaren i Norrland, kommer staten själv att draga största vinsten av flottningsväsendets rationella utveckling. Enligt vad utskottet inhämtat kan det virke, som från statskogarna tillföres övre Norrlands flottleder, beräknas utgöra hälften av allt flottgodset därstädes, och det bör alltså ligga i statens eget direkta intresse att åtminstone vad nämnda leder angår underlätta flottningsföreningars kapitalanskaffning. Det är också allmänt känt, att ifrågavarande flottleder befinna sig i ett allt annat än tillfredsställande skick, och orsaken härtill är just att söka däri, att de tillfälliga köparna och flottande av kronvirket icke själva hava något större intresse av att nedlägga kapital å flottleder, invid vilka de ej äga några skogar. Å andra sidan må upplysas, att de flottledsanslag, som riksdagen förut anslagit för flottleder, icke äro avsedda för nu omhandlade leders förbättrande utan endast för byggande av nya leder i bivattendragen för utförande av virket från kronoparkerna. Enligt utskottets uppfattning bör dock statens ingripande ej snävt begränsas till flottleder, där virke från statsskogarna i större mängd framföres. Även leder, för vilka ej kunna påräknas ett verksamt understöd av den större sågverksindustrien, utan om vilka de mindre skogägarne själva måste draga försorg, böra kunna erhålla statens hjälp.

Av de båda utvägar, som motionären i motion nr 155 föreslagit för statens ingripande, anser utskottet sig böra förorda den först angivna, nämligen att genom statens försorg uppläggas en flottledslånefond, varur förlagslån kunna beviljas för anläggande, utvidgande och förbättrande av allmänna flottleder. Då emellertid närmare utredning i frågan torde vara erforderlig beträffande fondens storlek, vilka som skola vara berättigade att ur den erhålla lån, vilken säkerhet, som för lånen skola lämnas m. m., innan definitivt beslut fattas, och sådan lämpligast bör ske genom Kungl. Maj:ts försorg, finner utskottet sig böra föreslå skrivelse i sålunda angivet syfte.

Beträffande åter motionärens hemställan i motion nr 156 om åvägbringande av utredning och förslag rörande rätt för flottningsförening att som säkerhet för lån för allmän flottleds förbättrande använda sig av allmän flottleds egendom, har utskottet icke kunnat godkänna de av motionären härför anförda skälen. Såsom ovan framhållits är flottledens egendom enligt lag att anse som allmän egendom, och att medgiva enskilda rätt att pantsätta allmän egendom synes utskottet icke kunna ifrågakomma. Ett dylikt medgivande kunde komma att leda därhän, att egendomen toges

i mät och försåldes, och därmed bleve även flottledens bestånd äventyrat. Det synes utskottet att det varit av fullgiltiga skäl, som statsmakterna vid antagandet förra året av den nya flottningsslagen stadgade förbud för flottningssörening att annat än i vissa fall pantsätta allmän flottleds egen- dom, och ett medgivande av dylik rätt skulle uppriva en av grunderna för hela lagstiftningen. Utskottet vill alltså föreslå, att ifrågavarande motion ej föranleder någon riksdagens åtgärd.

På grund av det anförda får utskottet alltså hemställa:

A) att riksdagen i anledning av herr Enhörnings motion nr 155 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an- hålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast låta verkställa utredning, huruvida och under vilka villkor genom sta- tens försorg borde uppläggas en flottledslånefond, varur lån mot ränta kunde beviljas dels för anläggande av nya flottleder och dels för utvidgande och förbättrande av redan befintliga sådana leder; samt

B) att herr Enhörnings motion nr 156 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 juni 1920.

På det sammansatta utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.
